

RECENTE PUBLICAȚII JUDEȚENE

Linia politică și acțiunea P.C.R. de ridicare a învățământului românesc pe o nouă treaptă, corespunzătoare nevoilor actuale ale societății noastre este bine cunoscută de toate cadrele didactice. Ea și-a găsit o nouă confirmare și dezvoltare în documentele Plenarei din iunie 1973 a C.C. al partidului și profesorii din întreaga țară acționează cu energie pentru aplicarea ei. Despre aceasta vorbesc și buletinele editate de Inspectoratele școlare județene și de Inspectoratul școlar bucureștean. „Studii și articole de istorie”, care-și propun a valorifica unele dintre materialele cuprinse în aceste culegeri, înfățișează aici cuprinsul câtorva din publicațiile anului 1973.

În jud. Mehedinți a fost multigrafiată o lucrare¹ cuprinzând comunicări, prezentate la ședințele Filialei Societății de științe istorice, la sesiuni și simpozioane (A. Costea, f. IV). Este vorba de o reușită suită de studii istoriografice, cele mai multe bazate pe o serioasă cunoaștere a materialului istoric local și a literaturii de specialitate. Supuse unei prime prelucrări, resturi de locuire neolitică din Ostrovul Banului (sau Golu) — la Gura Văii, în zona lacului de acumulare de la Porțile de Fier (P. Roman, V. Boroneanț, f. 1-10) — se dovedesc a aparține parțial unei faze mai vechi a culturii Starčevo-Criș, iar parțial celei mai târzii etape a acesteia pe teritoriul României; se materializează și influențe sudice, care nu presupun obligatoriu noi aporturi etnice. Cercetarea unor coloane neolitice inedite de la Schela Cladovei-Drobeta Turnu Severin (Viorica Perian, f. 11-14) — pusă în legătură cu cultul vetrei și al vieții — permite stabilirea unor analogii cu descoperirile din Anatolia de la cca. 6000—5000 î.e.n., ceea ce se încadrează în concluzii precedente asupra difuziunii în Pen. Balcanică, România și Ungaria — prin grupuri umane venite din Asia Anterioară — a culturii neolitice primare cu ceramică pictată. Descoperiri arheologice în marginea satului Dîrvari, com. Dîrvari — jud. Mehedinți (N. Fuiorea, V. Perian, f. 15-17) relevă o așe-

¹ *Buletin științific de istorie. Buletin de informare pentru cadrele didactice* (Insp. șc. al jud. Mehedinți, Filiala Soc. de științe ist., Casa corp. did.), 1973, IV+101 f, in —4°. Toate lucrările locale menționate se găsesc în depozitele Casei corpului didactic din București, de unde ne-au fost puse cu amabilitate la dispoziție de prof. D. Bădulescu și prof. Lizeta Labău. Le exprimăm mulțumiri și pe această cale.

zare întărită — asemănătoare cu atâtea altele din Oltenia —, aparținând începuturilor culturii Coțofeni.

Analiza unor materiale arheologice inedite aflate în Muzeul de istorie al Liceului din Orșova (C. Juan, Ana Schiopu, f. 18-25) subliniază, înainte de toate, însemnătatea realizării colecțiilor școlii. La Liceul „Șt. Plavăț”, ele au fost realizate de-a lungul a peste șase decenii de profesorii Al. Mihalic, D. Laitin, Th. N. Trîpcea și A. Schiopu și aceasta servește ca exemplu pentru alte instituții de învățămînt din țară. Căci este vorba de utilitatea materialelor nu numai nemijlocit în cadrul procesului de învățămînt, dar și pentru desfășurarea cercetărilor științifice: supuse prelucrării adecvate, ele oferă noi lumini în vederea cunoașterii dezvoltării societății românești. În aceeași ordine de idei, este de semnalat și articolul asupra istoriei Muzeului „Porțile de Fier” (D. Mitulescu, f. 97-101).

Prezentă și cu o a treia contribuție harnică, V. Perian realizează un amplu tur de orizont asupra obiectelor de podoabă și altor materiale de artă geto-dacice descoperite pe teritoriul Olteniei (f. 26-50): fibule, aplice, brățări, verigi, cercei, torquesuri, lanțuri etc. Se conchide asupra trăsăturilor specifice ale artei traco-getice și asupra unității ei pe întreg teritoriul Daciei. Vicus-ul roman de la Izimșa — jud. Mehedinți (Doina Benea, T. Păvălan, f. 51-56) se constată a fi cunoscut o mare înflorire, a fi avut o apreciable întindere în spațiu și timp, atestînd continuitatea romanității nord-dunărene și în secolul al IV-lea e.n.

O altă lucrare (C. A. Protopopescu, C. Isbășoiu, f. 57-72) stabilește însemnătatea în multiple planuri a Strehăii. Ea a fost sediul temporar al băniei (mutată de la Severin în anumite răstimpuri ale perioadei, cuprinsă între sfîrșitul secolului al XIII-lea și 1421), lăcașul băniei județelor muntene de dincolo de Olt (1421—1495), scaunul bănișorului de Mehedinți [1495—1681 (1694 ?)]. Localitatea a fost în două rînduri sediu episcopal. Aici au avut unii domni curțile lor și s-a creat o căpitănie.

O solidă cercetare — ce va fi plăcut a o vedea reluată de o revistă de specialitate — realizează Mite Măneanu (bîlciuri și tîrguri mehedințene din perioada 1831—1840, f. 73-91), pe baza unei temeinice cercetări a arhivelor locale. Se publică o listă din 30 septembrie 1839 a bîlciurilor (20 în 12 localități) și tîrgurilor de săptămîină (4) din județ. Li se studiază înființarea (sau redeschiderea) după războiul din 1828—1829, precum și evoluția lor în anii '30 ai veacului al XIX-lea, comparîndu-se cu situația din ajunul războiului amintit.² Se conchide că orientarea tot mai largă a proprietarilor și arendașilor spre afaceri impulsionează dezvoltarea tîrgurilor săptămînale și a bîlciurilor; în anii 1831—1840, în departamentul dat se înființează peste 40 asemenea stabilimente; dezvoltarea tîrgurilor de săptămîină atestă depășirea caracterului sezonier și ambulant al negoțului intern, care — devenit tot mai stabil — se apropie treptat de tipul modern al comerțului. Petrecut pe fondul formării tot mai accentuate a relațiilor de producție capitaliste, fenomenul va influența la rîndul său dezvoltarea producției agricole, largi-

² A se vedea și valoroasa lucrare a Georgetei Penelea, *Les foires de la Valachie pendant la période 1774—1848*, Bucarest, Edition de l'Académie, 1973, p. 66—67, 141—144, 186—187.

rea comerțului intern și extern, transformarea treptată a unor sate în așezări urbane și — în ultimă instanță — accentuarea stratificării sociale burgheze.

Prezentarea a 39 acte mehedintene, de curînd intrate în posesia filialei Arhivelor Statului Vilcea prin donația pensionarei Maria Partenie din Rîmnicul Vîlcii (C. Tamaș, f. 92—96), face posibilă relevarea unor aspecte ale relațiilor agrare în anii 1732—1830, precum și a altor importante fațete ale epocii. Totodată, ni se oferă ocazia pentru un dublu îndemn. Profesorii pot aduce o însemnată contribuție la dezvoltarea cercetărilor istorice prin continuarea străvechii strădanii a dascălilor noștri de a strînge acte ieșite din uz, laolaltă cu alte categorii de izvoare. Colecționarea lor — care, în cele din urmă, duce la depunerea în Muzee școlare și Arhive de stat — este de însoțit cu prelucrarea și prezentarea publică, ceea ce constituie un aport la îmbogățirea surselor informative pe țară.

Culegerea județeană nu-i scutită, desigur, de unele lipsuri. Se remarcă astfel absența oricărei lucrări asupra importantelor probleme din ultimul secol, lacună ce-i de înlăturat în următoarele culegeri similare. Articolul asupra Strehăii, deși aduce unele concluzii noi, nu ajunge a le adînci căci nu utilizează o serie de lucrări precedente³ și nu integrează noi informații; dată fiind importanța temei, va fi utilă, fără îndoială, continuarea cercetării. Comparîndu-se numărul așezărilor din jud. Mehedinți, atestate la 1815 și la începutul anilor '30 ai secolului al XIX-lea, se consideră că diferența apreciabilă rezultată se explică printr-o creștere corespunzătoare a populației (f. 74); or, deși sporul demic este incontestabil, el nu poate fi exagerat, căci cifrele preregulamentare sînt mult sub realitate. Utilizîndu-se anumite date, de multe ori în cuprinsul întregii culegeri se citează sintezele care le cuprind; acuratețea științifică impune însă ca, în asemenea cazuri, de regulă să se recurgă la izvoare; trimiterea la o lucrare care reia elementele relatate de ele se recomandă fie în cazul cînd acea lucrare citează cu grijă sursele primare ale datelor respective, fie în cazul cînd prin prelucrare a ajuns la noi concluzii.

În totulu-i tot, avem de-a face cu o frumoasă realizare științifică, obținută printr-un apreciabil efort, care face cinste autorilor, precum și celor ce-au îngrijit și editat lucrarea. Nu începe îndoială că experiența acumulată cu acest prilej va da roade mai bogate ulterior.

La București se multigrafiază de cîțiva ani o culegere, ajunsă la al patrulea tom⁴, cu o apreciabilă bogăție de conținut: (R e d.), *În slujba progresului patriei*; I. S c u r t u, *Moment de importanță istorică în viața popoului român*; G h. S m a r a n d a c h e, *Funcția de activist politic a profesorului de istorie*; N. B î r d e a n u, *Bătălia de la Posada*; G h. N i s t o r, *Pregătirea elevilor pentru muncă și viață*; E u g e n i a F l o r e s c u, *Scopul lecției — element esențial în pregătirea și desfășurarea lecției de istorie*; T e o d o r

³ În afara lucrărilor citate de autori, alte 8 asupra băniei și episcopiei de Strehăia la N. Stoicescu, *Bibliografia monumentelor feudale din Țara Românească*, Craiova, 1967 (extras din „Mitropolia Olt.”, 1964—1966), s.v. A d d e și I. M i n e a, *Bănia de la Strehăia*, în „Cercetări ist.”, Iași, II—III, 1926—1927, p. 259—260.

⁴ *Caiet metodic de istorie*, București, 1973 (Insp. șc. al Munic. Buc., Casa corp. did., Cabinetul metodic de ist.), 155 p., în —8°.

Mucică, *Filmul didactic în predarea istoriei*; E. Răcilă, *Aspecte ale experimentării unor metode active în predarea istoriei*; Livia Musculiu, *Estetica lecției — condiție a realizării ei educative*; L. Roman, *Elevul — prieten și colaborator al profesorului*; Lidia Vasilciuc, *Unele probleme metodice în legătură cu formarea statelor independente din America Latină*; L. Roman, *Documentele interne despre constituirea de către Mihail Viteazul a unui nou sistem politic*; Mariana Vasilescu, *Izvoare pentru lecția „Mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu”*; Planuri de lecții (C. Dinu, Rea Silvia Bărbuleanu, *Orientul antic — recapitulare la cl. V*; L. Cudric, *Franța și Anglia în sec. XVI — prima jumătate a sec. XVII*, la anul II de liceu; Mariana Vasilescu, *Progresul științei și culturii universale între anii 1789—1871*, la anul III de liceu); C. Dinu, *Presa noastră pedagogică despre predarea istoriei în școală*; D. Bodin, *Tratarea chestiunilor controversate din istoria poporului român în monografii, sinteze, manuale și la lecții*; R. Valentin, *Cîteva date noi despre un vechi manuscris*⁵; S. Antoniu, *Singurătatea Incoruptibilului*; P. D. Petrescu, *Mihail Kogălniceanu în lecțiile de istorie a patriei*; C. Dinu, *Muzeul de istorie al R. S. România*; Maria Buga, *Contribuția activităților în afara clasei la educarea elevilor*.

Materialele reușesc să aducă numeroase elemente utile profesorului de istorie și dintre ele amintim cîteva de acut aspect practic. Profesorul de istorie nu este numai un semănător de cunoștințe științifice, ci și un educator și un militant politic pentru linia P.C.R.; el însuși trebuie să fie deci purtătorul unor ferme convingeri comuniste, unor profunde sentimente patriotice, transmise apoi prin vorbă și prin faptă elevilor săi (*Gh. Smarandache*, p. 18—27). Lecțiile de istorie contribuie în mare măsură la pregătirea elevilor pentru muncă, pentru viață: prin subordonarea informativului față de formativ, prin sădirea concepției materialist-dialectice și istorice, prin formarea gîndirii dialectice, a unui mod corect, critic, de a raționa, prin cunoașterea rolului istoric al maselor de oameni ai muncii și a muncii creatoare în dezvoltarea societății, prin cunoașterea luptei poporului nostru, a clasei muncitoare, a P.C.R. pentru dezvoltarea țării, pentru construirea socialismului, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate (*Gh. Nistor*, p. 44—55).

Se înfățișează o experiență valoroasă și în legătură cu desfășurarea lecției sub forma dezbaterilor: se stabilesc problemele în lecția anterioară; pe baza lor, elevii se pregătesc acasă și discuțiile se desfășoară apoi 35—40'; alte 10—15' din oră se afectează pregătirii lecției ulterioare (stabilirea problemelor și enunțarea îndrumărilor); în alte lecții se aplică alte procedee de lucru (*E. Răcilă*, p. 67—71). Interesante sînt și articolele asupra scopului lecției, asupra filmului didactic, asupra esteticii lecției, asupra tratării în școală a chestiunilor controversate, asupra utilizării Muzeului de istorie a R. S. Ro-

⁵ *Additional 10.007* de la Muzeul Britanic din Londra. A aparținut lui Nicolaos Caratzas, mare comis sub Const. vodă Mavrocordat. O epigramă pare a fi fost scrisă de Nicolae Mavrocordat.

mânia în procesul de învățămînt, asupra activităților în afara orelor de clasă etc.

Experiența bucureșteană este valoroasă și sub aspectul atragerii unor cadre din alte locuri (L. Cudric și E. Răcilă funcționează la liceul „Zinca Golescu” din Pitești), precum și a pensionarilor (D. Bodin). Se introduce și o prelucrare după o metodică sovietică (L. Vasilciuc).⁶ Apar și unele neajunsuri, pe care următoarele volume se vor strădui, desigur, să le înlăture, acordînd o mai mare atenție prezentării și analizării pe larg a experienței metodice înaintate.

La Sibiu a fost multigrafat un buletin,⁷ axat pe problemele predării filosofiei, socialismului științific, economiei politice și istoriei, avînd următorul cuprins: A. I. Galea, *Unele constatări și concluzii asupra activității profesorilor de științe sociale*; D. Gîndilă, *Învățămînt modern — exigențe sporite*; V. Cîmpeanu, *Importanța predării istoriei în școală, oglindită în documentele de partid*; V. Barna, *Uncle aspecte ale corelării cunoștințelor de filozofie cu obiectele înrudite*; C. Pilof, *Folosirea problematizării în predarea economiei politice*; Gh. Popescu, *Limbajul grafic în predarea științelor sociale*; Gh. Ruga, *Folosirea izvoarelor istorice în lecții, cu referire specială la izvoarele istorice aflate în arhivele sibiene*; V. Crișan, *Dezvoltarea capacității corelative a elevilor prin studierea istoriei în școala generală*; T. Turcu, *Un experiment în sprijinul însușirii conștiinței a cunoștințelor la istorie*; Silvia Chircă, *Metodica desfășurării lecției de recapitulare parțială avînd ca formă de activitate învățarea în grup*; I. Brandsch, *Aspecte formative în examinarea cunoștințelor elevilor*; Gh. Teciuiu, *Folosirea manualului, mijloacelor moderne și altor materiale didactice auxiliare în predarea lecțiilor de istorie*; I. Olteanu, *Materialul arheologic local și folosirea lui la lecțiile de istorie*; M. Schneider, *Folosirea mijloacelor audio-vizuale la lecțiile de istorie*; *Opinii cu privire la funcționalitatea cabinetelor de științe sociale* (exprimate de multe cadre didactice); P. Tincu, *Model de dulap pentru păstrarea mijloacelor audio-vizuale în cabinetul de științe sociale*; E. Bucșa, *Rolul directorului școlii în sprijinirea și orientarea dotării cabinetului de științe sociale*; P. Manta, *Monografia școlii — o lucrare ce se poate realiza de profesorul de istorie*.

Din marea bogăție a culegerii, relevăm cîteva interesante modalități de lucru la cursul de istorie. O lecție de recapitulare finală la cl. VIII („P.C.R. — continuator al tradițiilor revoluționare, al mișcării socialiste, conducător al poporului român pe drumul construirii socialismului” — 2 ore) a fost desfășurată de prof. V. Crișan pe baza consultării de către elevi a unor fragmente din programele pașoptiste, din programul P.S.D.M.R. de la 1893, din documentele P.C.R. referitoare la faurirea societății socialiste multilateral dezvoltate; planul discuțiilor — realizat pe baza propunerilor elevilor —

⁶ *Metodiceskoe posobie po novoi istorii dlea ucitelei srednei shkoli (1640—1870)*. Sub red. A. V. Efimov, I, Moskva, „Prosveșcenie”, 1970.

⁷ *Opinii. Culegere de materiale cu caracter metodic. Șt. Sociale-istorie*. Coord.: D. Gîndilă, V. Cîmpeanu, Sibiu, 1973 (Insp. șc. județean, Sind. învăț., Casa corp. did.), III + 80 f., în —4°.

a cuprins chestiuni de problematizare (V. Câmpeanu, f. 12-13). Atrage atenția importanta acțiune de punere la contribuție a arhivelor locale pentru pregătirea și desfășurarea lecțiilor (Gh. Ruga, f. 33-37). Este de tot interesul experimentarea unor teste docimologice (T. Turcu, f. 46-49), care urmăresc creșterea interesului pentru orele de istorie și obișnuirea elevilor cu însușirea logică a noilor cunoștințe. Se expune o prețioasă experiență asupra desfășurării lecției de recapitulare parțială, utilizându-se activitatea pe grupe a elevilor: fiecare grupă este alcătuită din 6 elevi, având rezultate diverse la învățătură (foarte bune, mijlocii și slabe); planul lecției s-a comunicat în ora anterioară; 10—15' ale noii lecții, fiecare grupă (cu sprijinul profesoarei) studiază materiale referitoare la una dintre problemele lecției; 35—40' au loc dezbateri (S. Chircă, f. 52—54). Lecția „Răscoala iobagilor din Transilvania sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan” (cl. VIII) a fost desfășurată pe baza diafilmului, a studiului individual de către elevi a unor fragmente din manual, precum și a atragerii ample a copiilor în dialog (Gh. Tecioiu, f. 59—61). O prezentare avizată a folosirii mijloacelor audio-vizuale (M. Schneider, f. 65—66) demonstrează că și în condițiile unei minime dotări tehnice — inclusiv într-o școală sătească — se poate realiza cu succes modernizarea. Concluzia este amplu argumentată și de directorul Școlii generale nr. 3 din Cislădie (E. Bucșa, f. 76-78). Secretarul Filialei Sibiu a Societății de științe istorice prezintă un plan și un cald îndemn de realizare a monografiilor de școli (P. Manta, f. 78-80). Modelul sibian de dulap pentru păstrarea mijloacelor audio-vizuale în cabinet (P. Tincu, f. 71-75) este de coroborat cu cel timișorean pentru planșe și alte materiale didactice⁸, precum și cu cel bucureștean pentru păstrarea diafilmelor și diazpozitivelor⁹.

Buletinul de la Sibiu este prețios, inițiatorii unei culegeri special dedicate științelor sociale meritând toate elogiile. Va fi util desigur ca în volumele ulterioare să se insereze și contribuții istoriografice ale cadrelor didactice din județ, precum și ale altor cercetători locali.

La încheierea rîndurilor de față adăugăm și dorința de a acorda și pe viitor atenția meritată lucrărilor județene atît prin valorificarea unor materiale incluse în ele, cît și prin prezentarea altor publicații.

LOUIS ROMAN

⁸ Școala și catedra. Culegere de studii, note și referate. Buletin informativ, Timișoara, nr. 3, 1973 (Insp. șc. al jud. Timiș, Casa corp. did., Sind. învăț.), p. 122—123.

⁹ Tehnologia predării în laboratoare, cabinete și ateliere școlare. Coord.: I. Dragu, București, E.D.P., 1973, p. 18.